

Косяченко Ксенія Едуардівна
доцент кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ЗАСОБИ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Подолання корупції є надзвичайно важливою справою, оскільки це явище становить небезпеку для держави, суспільства і кожної окремої людини. У країні, що уражена корупцією, різко знижується ефективність економіки, посилюється бідність і соціальна нерівність, розширюється прірва між суспільством і владою, політика перетворюється на сферу розподілу національного багатства, розкладаються моральні засади суспільства, завдається шкода престижу країни на міжнародному рівні. Корупція демонструє повну байдужість державних посадових осіб до суспільної користі, закону, народу та кожного громадянина. Корупція девальвує державну владу, призводить до поглиблення розшарування населення за рівнем отримуваних реальних доходів. Корупція є глобальною проблемою кожної країни, і з цією проблемою треба боротися. Практика свідчить, що досконалість нормативно-правового забезпечення та наявність ефективної системи протидії корупції на національному й міжнародному рівнях є чи не найважливішою умовою успішного подолання цього явища.

Україна прийняла всеосяжну правову основу для боротьби з корупцією, а саме – Закон України «Про засади запобігання та боротьби з корупцією», за законом мають декларувати свої доходи державні службовці. Крім того, антикорупційне законодавство регулює конфлікти інтересів державних чиновників і кримінальну відповідальність за надміру дорогі подарунки, гостинність тощо. Проте правила по боротьбі з корупцією спричинили мінімальний вплив на рівень шахрайства в політичних колах через слабе верховенство закону і відсутність адекватного застосування. Україна потребує нових, більш жорстких змін в антикорупційному законодавстві, щоб пришвидшити входження до Європейського Союзу. Ситуація в державі потребує максимуму зусиль усіх гілок влади і органів місцевого самоврядування, застосування необхідних загальнодержавних заходів, спрямованих на вдосконалення антикорупційного законодавства.

Великий енциклопедичний юридичний словник дає власне визначення поняття корупції – це соціальне явище, яке охоплює всю сукупність корупційних діянь, пов'язаних із неправомірним використанням особами, уповноваженими на виконання функцій держави, наданої їм влади, службових пов-

новажень, відповідних можливостей з метою задоволення особистих інтересів чи інтересів третіх осіб, а також інших корупційних правопорушень, які створюють умови для вчинення корупційних діянь або є приховуванням їх чи потуранням їм [1, с. 421].

Побутує думка, що корупція є індикатором хворого суспільства, недужого на комплекс хронічних захворювань, які, своєю чергою, і лікувати необхідно комплексною програмою. На жаль, одним із симптомів цієї хвороби часто є відвертий цинізм: у суспільстві переважають так звані подвійні стандарти, тобто корупцію усі зневажають, вважають недостойним явищем, але залюбки користуються виробленими нею механізмами для досягнення власної мети [2, с. 93]. Сучасна корупція охоплює багато видів протиправної діяльності, зокрема, хабарництво, непотизм та незаконне привласнення публічних коштів тощо. Хабарництво – це винагорода за відхилення від службових обов'язків. У своїй монографії М. І. Мельник тлумачить: хабарництво – це родове поняття корупції, яке охоплює три самостійні, але взаємопов'язані склади злочину: одержання хабара, дача хабара, посередництво у хабарництві [3, с. 29].

До країн, які створили ефективний механізм протидії корупції, можна віднести: Фінляндію, Швецію, Канаду, Норвегію, Австралію, Швейцарію, Великобританію, Ізраїль, США, Німеччину та інші. Кожна із країн має свої особливості в організації антикорупційної діяльності, але спільними для них є: зусилля щодо організації активної протидії корупційним проявам; створення відповідної правової бази; залучення громадських організацій до протидії корупційним проявам [4, с. 167].

Прикладом найменш корумпованих країн є Скандинавські держави, зокрема Фінляндія, Норвегія, Швеція та Данія. Фінляндія є країною, яку міжнародна неурядова організація з боротьби з корупцією «Transparency International» визначає як одну з найменш корумпованих серед 133 країн світу. Прикладом комплексної боротьби з корупцією є антикорупційна стратегія Нідерландів, яка включає такі процедурні та інвестиційні заходи, як: 1) постійна звітність і гласність щодо виявлення корупції та обговорення наслідків – покарання за корупційні дії; 2) щорічно Міністр внутрішніх справ доповідає парламенту про виявлені факти корупції та вжиті заходи щодо покарання осіб, причетних до корупції; 3) розробка системи моніторингу можливих місць виникнення корупційних дій у державних та громадських організаціях і суворого контролю за діяльністю осіб, які там працюють; 4) створення системи прав і обов'язків посадових осіб із визначенням міри відповідальності за порушення посадової етики та корупційні прояви; 5) основною мірою покарання за корупційну дію є заборона працювати в державних організаціях та втрата всіх соціальних пільг, які надає державна служба, наприклад пенсійного і соціального обслуговування; 6) у всіх організаціях, зокрема у міністерствах, є служби внутрішньої безпеки, обов'язком яких є реєстрація та виявлення помилок чиновників, їхніх навмисних чи випадкових порушень діючих

правил і відповідних наслідків таких порушень [5].

Для Франції характерна типова для багатьох країн Західної Європи структура спеціалізованих служб: Центральна рахункова Палата; Служба попередження корупції; Центральна дирекція юридичної поліції; Центральна дирекція загального інформування; Центральний офіс покарання фінансових порушень у фінансовій сфері. Усі ці структури є державними і фінансуються з бюджету, які працюють у визначеній для неї сфері. Одночасно французькі фахівці вважають, що створення спеціалізованих служб і органів боротьби із корупцією має розглядатися не як основна мета, а як засіб для досягнення мети.

Дослідження міжнародного досвіду запобігання та протидії корупції свідчить про те, що за сучасних умов прояви корупції стали чинниками, що створюють загрозу національній безпеці та демократичному розвитку більшості країн світу, негативно впливають на всі сторони суспільного життя. Що стосується перспектив подальших досліджень у цьому напрямі, то вони полягають передусім у з'ясуванні можливостей імплементації основних механізмів протидії політичній корупції у країнах ЄС у відповідну практику України.

1. Великий енциклопедичний юридичний словник, за ред. Ю. С. Шемшученка. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Юридична думка. 2012. 1020 с.
2. Бартошек М. Римское право. Понятие, термины, определения. Москва. 1989. 448 с.
3. Мельник М. І. Хабарництво: загальна характеристика, проблеми кваліфікації, удосконалення законодавства: монографія. Київ: Парлам. вид-во. 2000. 256 с.
4. В. В. Топчій, В. А. Шкелебей, Т. М. Супрун. Публічно-правова протидія корупції: навчальний посібник. Ірпінь: УДФС. 2016. 206 с.
5. Прохоренко О. Я. Протидія корупційним проявам у системі державної служби України (організаційно-правовий аспект): дис. канд. наук з держ. упр.: 25.00.03. Київ. 2004. 206 с.